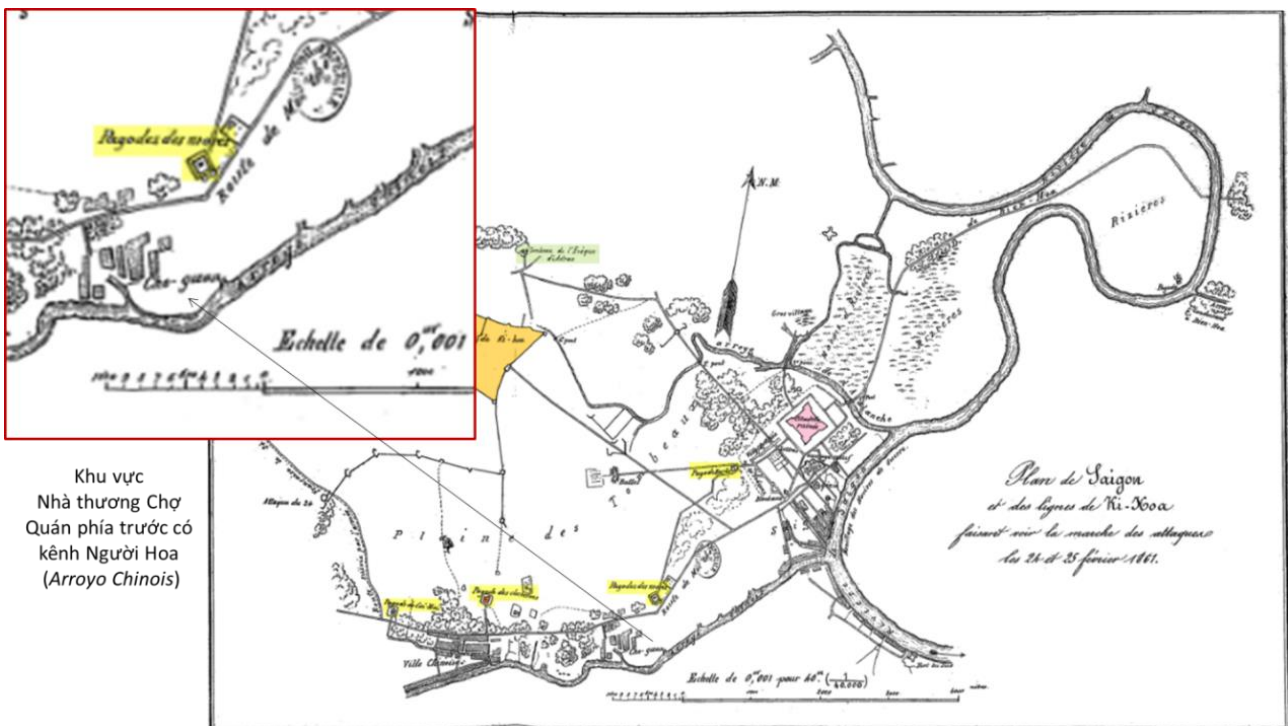

HÀNH TRÌNH TỰ HÀO

Nhà thương Chợ Quán - Bệnh viện Bệnh nhiệt đới

1. Ra đời trong bối cảnh đau thương của Sài Gòn dưới gót giày xâm lược, phục vụ cho bộ máy chiến tranh (1861-1863)

Sau khi đánh chiếm thành Gia Định năm 1859, với ý đồ thiết lập một trạm cứu thương nhằm chuẩn bị cho việc tiếp nhận thương binh trong chiến dịch đánh đại đồn Kỳ Hòa tiến tới xâm chiếm toàn bộ Nam kỳ, năm 1860 quân đội viễn chinh Pháp đã chiếm khu đất rộng hơn 5 hecta tại ngôi làng Chợ Quán nằm giữa Sài Gòn - Chợ lớn, phía trước có kênh Người Hoa (Arroyo Chinois) chảy qua nay gọi là kênh Tàu Hủ.

Từ các ngôi nhà của những người giàu Việt Nam bỏ lại do chiến sự trên khu đất này, quân đội Pháp đã cải tạo và xây dựng thêm các khu bệnh phòng, tăng số giường bệnh để hình thành một bệnh viện với khoảng 250 giường lấy tên là Nhà thương Chợ Quán (Hôpital de Cho Quan) thay vì lập một trạm cứu thương như ý định ban đầu.

(Nguồn: Ảnh tư liệu bệnh viện)

Ngày 13/02/1861, bệnh viện bắt đầu mở cửa nhận các bệnh nhân bị sốt, ghê, hoa liễu và thương binh của liên quân Pháp - Tây Ban Nha chuyển tới từ trận đánh đại đồn Kỳ Hòa (ngày 24-25/02/1861), sau đó là thương binh từ các trận đánh tại Sài Gòn-Gia Định và Nam bộ.

§ 1er. Des maladies observées pendant la campagne.

D'après les états numériques qui m'étaient adressés périodiquement tant par les médecins des corps de troupes que par ceux de l'ambulance et de l'hôpital et les relevés de l'administration pour la période pendant laquelle j'avais cessé d'appartenir au corps expéditionnaire, les malades traités aux ambulances et à l'hôpital de Choquan se répartissent comme il suit pour chaque mois :

TABLEAU N° 1.

MOIS.	Entrés.	Sortis.	Évacués.	Morts.	JOURNÉES DE TRAITEMENT.			
					Fiévreux.	Blessés.	Vénériens et galeux.	Total.
1861. Février (ouvert le 13).	197	29	»	20	353	346	250	949
Mars.	388	265	45	34	2743	1403	752	4898
Avril.	515	381	»	51	3504	643	901	5108
Mai.	273	278	40	49	3505	412	1442	5359
Juin.	230	482	»	44	3344	409	1339	5092
Juillet.	467	495	57	5	3026	377	1421	4824
Août.	461	434	»	6	4608	223	971	2802
Septembre.	462	446	»	5	4609	250	1589	3448
Octobre.	253	236	32	4	4768	353	4525	3646
Novembre.	453	436	»	3	4376	557	1434	3367
Décembre.	492	468	44	11	4842	553	1223	3618
1862. Janvier.	417	432	40	2	4281	325	948	2554
Février.	44	65	2	1	84	27	85	496
TOTAUX.	2819	2447	200	172	26103	5878	13880	45861

(Nguồn: Relation médico-chirurgical de L'expédition de Cochinchine en 1861-1862
M.A.Didiot. Edition: Victor Rozier, Librairie de la Medecine, de la Chirurgie et de la Pharmacie, 1865, p.14)

Ngày 10/02/1862, bệnh viện được đặt dưới sự quản lý, điều hành của Hải quân Pháp và đến ngày 01/01/1864 giao lại cho chính quyền dân sự.

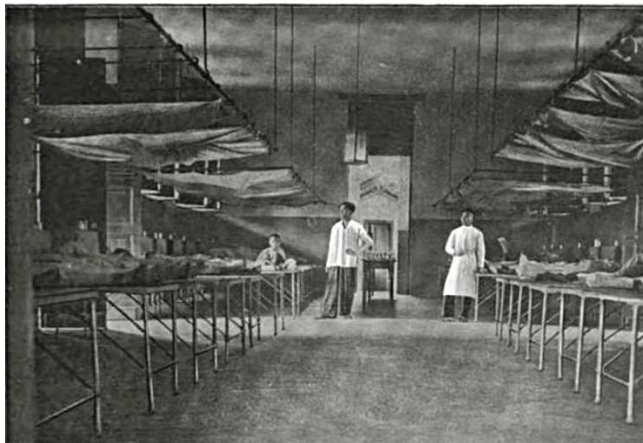
2. Trở thành bệnh viện phục vụ cho người dân (1864-1975)

Từ năm 1862 đến năm 1875, bệnh viện chủ yếu tiếp nhận điều trị các bệnh nhân hoa liễu, người tù bị bệnh và những bệnh nhân là người già, người nghèo, người mắc bệnh nan y.

Hôpital de Choquan. — Allée centrale.

Lối vào bệnh viện

Hôpital de Choquan. — Salle de malades indigènes.

Phòng người bệnh bản xứ

(Nguồn: *L'assistance Médicale indigène en Indo-Chine: Organisation et fonctionnement. Clavel des troupes coloniales. Edition: Augustin Challamel, Librairie Maritime & coloniale, 1908*)

Từ năm 1876 đến năm 1904, bệnh viện được sửa chữa và xây thêm, ngoài 110 giường cho người tù bị bệnh và 20 giường cho người bệnh hoa liễu, đã tu sửa và bổ sung thêm 6 phòng bệnh truyền nhiễm, phòng phẫu thuật và phòng sanh, thêm lò khử trùng và nguồn nước sạch từ Chợ Lớn được đưa vào sử dụng.

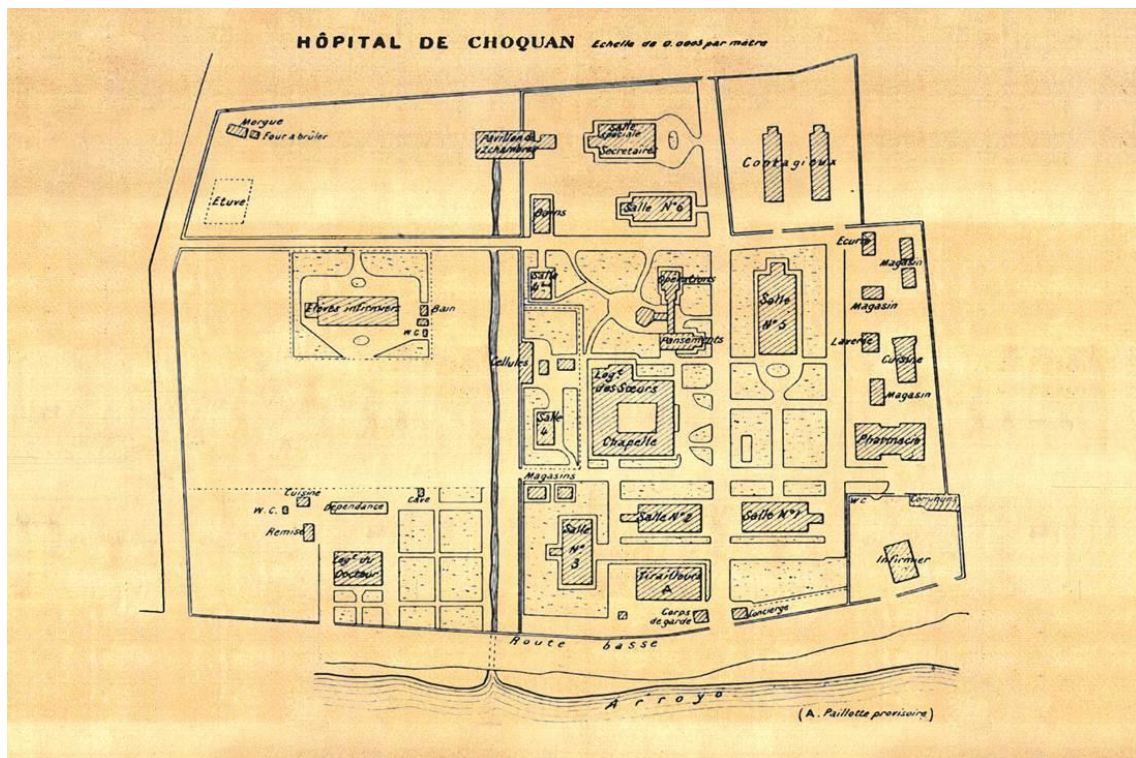
Từ năm 1904 đến 1907, bệnh viện có thêm khu điều trị tâm trí, khu điều trị cho người Châu Âu cần phẫu thuật và mở trường đào tạo điều dưỡng tiêm chủng, nhận học viên từ các tỉnh của miền Nam.

Hôpital de Choquan. — Pavillons des Européens.

Khu điều trị bệnh nhân Châu Âu

(Nguồn: *L'assistance Médicale indigène en Indo-Chine: Organisation et fonctionnement. Clavel des troupes coloniales. Edition: Augustin Challamel, Librairie Maritime & coloniale, 1908*)

Sơ đồ mặt bằng bệnh viện năm 1908

(Nguồn: *L'assistance Médicale indigène en Indo-Chine: Organisation et fonctionnement. Clavel des troupes coloniales. Edition: Augustin Challamel, Librairie Maritime & coloniale, 1908*)

Đến năm 1908, bệnh viện ngưng công tác đào tạo để trở thành bệnh viện chuyên khoa về các bệnh Truyền nhiễm, Phong (cùi) và Tâm trí.

Cổng bệnh viện đầu thế kỷ XX

HOPITAL DE CHOQUAN (Décret du 18 Juillet 1930 Articles 7-14-17 et 45)

BULLETIN D'ENTRÉE

Je soussigné NGUYEN BA KHUYEN
(Docteur en médecine). Médecin-Chef du Service de Psychiatrie
de l'Hôpital de Choquan, certifie que le nommé LAM VAN HON - 42 ans
est entré à l'Hôpital le 4 Mars 1955
sur la demande de Poste de police de Thi nghệ - Gindinh
et a été inscrit sous le N° 1091 du registre des entrées.
L'État du malade à l'entrée est le suivant.
Volubilité, aisance, familiarité. A observer.

Choquan, le 5 Mars 1955
Le Médecin-Chef.
N° de depart: 408 Ch A
Destinataires:
Ministère de l'Intérieur
Diriosonté-Procurépub

TRUNG TÂM SAO Y
Ký hiệu tài liệu: 3545
TĐB, CPIN?
Ngày Sao: _____

VIỆT NAM
HỒ CHÍ MINH

Giấy nhập viện năm 1955

Từ 1954 -1957, khoảng 2/3 cơ sở của bệnh viện được giao cho quân đội sử dụng để làm nơi điều trị bệnh lao cho binh lính.

Cuối năm 1957, bệnh viện tiếp nhận lại các cơ sở này và thực hiện sửa chữa, tu bổ, sắp xếp. Đến năm 1964, bệnh viện có số giường bệnh là 850, được phân bố như sau:

- Khu Truyền nhiễm : 48 giường
- Khu Tâm trí trả tiền : 120 giường
- Khu Tâm trí miễn phí : 232 giường
- Khu Cải huấn : 60 giường
- Trại bệnh Tả : 60 giường
- Khu bệnh Phong : 300 giường
- Trại Ký thác-Nhi : 30 giường

Phòng Xã hội

Khu bệnh Phong

Khu bệnh Tâm trí miễn phí

Khu bệnh nhân Cải huấn

(Nguồn: Ảnh tư liệu bệnh viện)

Thời điểm này, bệnh viện nhận cán sự điều dưỡng, y tá đến thực tập về các bệnh Truyền nhiễm, Tâm trí.

Điều trị bệnh nhân Dịch tả năm 1964 tại
Khu Truyền nhiễm (Khoa Nhiễm E cũ)

(Nguồn: *An Interim report of the Cholera epidemic 20/12/1963-30/04/1964 Vietnam*)

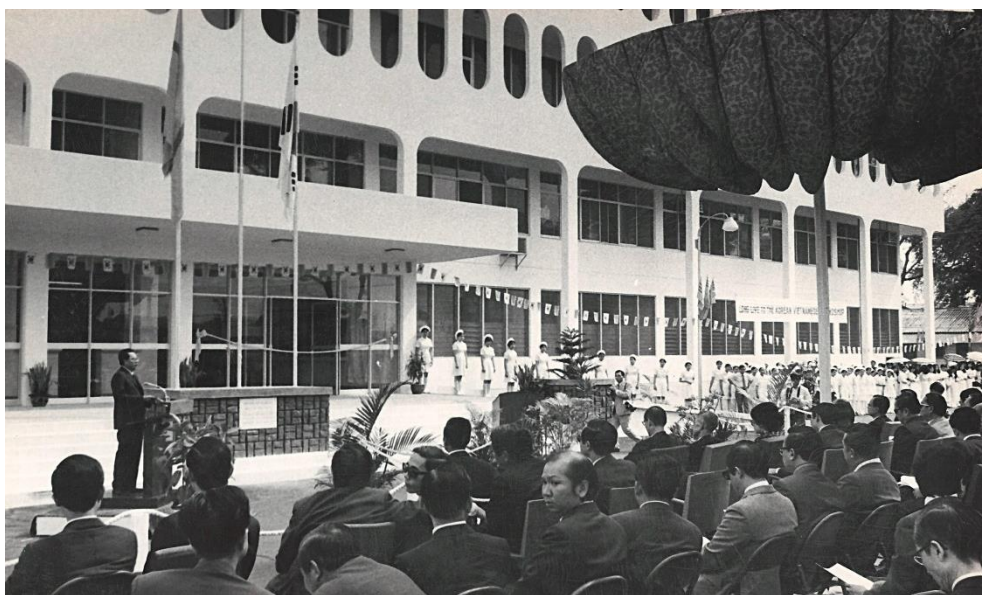
Năm 1965, bệnh viện xây thêm khu bệnh Tâm thần 68 giường (hiện nay là Bệnh viện Tâm thần), phòng bệnh Phong 60 giường (nay là khoa Nhiễm Việt - Anh), phòng giải phẫu bệnh Phong (nay là khoa Cấp cứu-Hồi sức tích cực-Chống độc Người lớn).

Bệnh viện Chợ Quán trước năm 1972

(Nguồn: *Ảnh tư liệu bệnh viện*)

Năm 1972, bệnh viện xây dựng khu nhà chính 6 tầng với diện tích 12.126 m² nhờ sự trợ giúp của Hàn Quốc hoàn tất cuối năm 1973, được khánh thành ngày 02/03/1974 với tên mới là Trung tâm Y tế Hàn – Việt.

Khánh thành Trung tâm Y tế Hàn-Việt
(Nguồn: Ảnh tư liệu bệnh viện)

Vào thời điểm này, bệnh viện đã trở thành một Trung tâm y tế toàn khoa mới và tối tân bậc nhất miền Nam Việt Nam với 550 giường bệnh, nhận điều trị các bệnh truyền nhiễm, tâm thần, phong, nội, ngoại, nhi và các khoa Dược, cận lâm sàng, khu phẫu thuật gồm 4 phòng được trang bị hiện đại, được lựa chọn làm nơi thực tập của các trường Đại học Y khoa và các chương trình huấn luyện của Bộ Y tế chính quyền Sài Gòn.

3. Bệnh viện chuyên khoa đầu ngành Nhiễm trùng-Truyền nhiễm khu vực phía Nam (1975-nay)

Ngay sau ngày thống nhất đất nước, bệnh viện được Ban Y tế Xã hội miền Nam thuộc Ủy ban quân quản tiếp nhận và quản lý, lấy lại tên Bệnh viện Chợ Quán. Ngày 04/8/1979, theo quyết định số 903 của Bộ Y tế, Bệnh viện Chợ Quán được giao nhiệm vụ là bệnh viện chuyên khoa về Truyền nhiễm, phụ trách điều trị, phòng chống dịch, huấn luyện đào tạo chuyên khoa cho Thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh phía Nam.

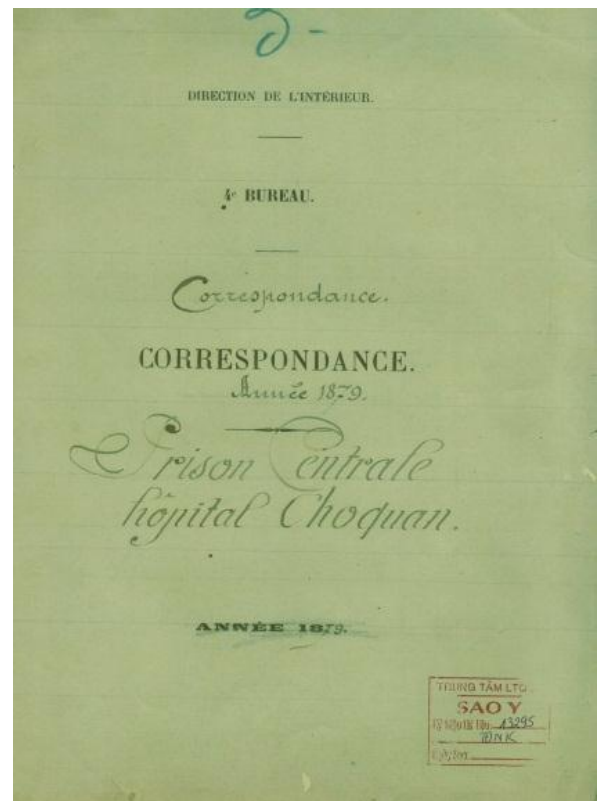

Năm 1989, Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh quyết định đổi tên bệnh viện thành Trung tâm Bệnh nhiệt đới trực thuộc Sở Y tế.

Năm 1996, bệnh viện được xếp hạng bệnh viện loại 1, chuyên khoa sâu về bệnh Truyền nhiễm của Thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh phía Nam. Từ năm 2002, bệnh viện được đổi tên thành Bệnh viện Bệnh nhiệt đới và tiếp tục có những đóng góp quan trọng trong quá trình xây dựng, phát triển chuyên ngành Truyền nhiễm và các bệnh Nhiệt đới ở các tỉnh phía Nam.

Theo dòng thời gian của lịch sử bệnh viện, từ khi hình thành đến trước ngày đất nước thống nhất, Bệnh viện Chợ Quán được người dân nhắc đến với sự tôn trọng lẫn kiêng dè vì ngoài nhiệm vụ là bệnh viện điều trị các bệnh nhiễm trùng nặng, nguy kịch, đây còn là nơi tiếp nhận, cách ly điều trị các bệnh dịch nguy hiểm mà ai nghe qua cũng sợ như: dịch tả, dịch hạch, kiết lỵ, thương hàn, não mô cầu, sốt rét ác tính... hoặc người mắc các bệnh mà định kiến xã hội lúc ấy vẫn còn phân biệt như bệnh hoa liễu, tâm thần, phong hủi. Nhưng ít người biết rằng, gắn với những biến động của đất nước qua 2 thời kỳ kháng chiến chống Pháp và Mỹ, bệnh viện có khu trại giam là nơi giam giữ, điều trị cho những người tù bị bệnh gồm cả thường phạm lẫn tù chính trị. Nơi đây đã từng là nơi giam giữ các lãnh tụ, chiến sĩ cộng sản kiên cường. Ngày 26/8/1931, đồng chí Trần Phú, Tổng bí thư đầu tiên của Đảng Cộng sản Đông Dương, nay là Đảng Cộng sản Việt Nam, sau khi bị giặc Pháp bắt, tra tấn và lâm trọng bệnh, đã được đưa đến khu nhà giam này. Đến ngày 06/9/1931, đồng chí đã hy sinh sau khi để lại lời nhắn nhủ: "HÃY GIỮ VỮNG Ý CHÍ CHIẾN ĐẤU". Khu trại giam Bệnh viện Chợ Quán đã được Bộ Văn hóa công nhận là Di tích Lịch sử-Văn hóa cấp Quốc gia theo Quyết định số 1288-VH/QĐ ký ngày 16/11/1988

Hơn 160 năm, trải dài qua 3 thế kỷ, Nhà thương Chợ Quán, nay là Bệnh viện Bệnh nhiệt đới vẫn giữ nguyên vị trí đầu ngành Nhiễm trùng - Truyền nhiễm với những đóng góp to lớn cho sự nghiệp y tế nước nhà, chăm sóc bảo vệ sức khỏe người dân Thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh thành khu vực phía Nam trước các loại dịch bệnh nguy hiểm. Trong các năm 2020-2022, Bệnh viện Bệnh nhiệt đới là đơn vị chủ lực đã cùng với Ngành Y tế thành phố đã ngăn chặn, đẩy lùi, giảm thiểu tác hại của đại dịch COVID-19 và dịch Sốt xuất huyết bùng phát ngay sau đó, đem lại bình an cho người dân thành phố và khu vực phía Nam.

Từ Nhà thương Chợ Quán đến Bệnh viện Bệnh nhiệt đới là một hành trình đầy tự hào của nhiều thế hệ bác sĩ, y tá, điều dưỡng, viên chức Bệnh viện Bệnh nhiệt đới. Hành trình khởi đầu từ ngày mở cửa nhận bệnh 13/02/1861 của bệnh viện đã tạo nên dấu mốc lịch sử của nền Y học nước nhà qua việc xác lập Kỷ lục **Bệnh viện Bệnh nhiệt đới – Bệnh viện lâu đời nhất Việt Nam** được Tổ chức Kỷ lục Việt Nam (VIETKINGS), đơn vị trực thuộc Trung ương Hội Kỷ lục gia Việt Nam công nhận.

Những đóng góp to lớn, liên tục, hiệu quả, lâu dài trong phòng chống các loại dịch bệnh nguy hiểm, bảo vệ sức khỏe và tính mạng nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh phía Nam của bệnh viện đã được hàng triệu người bệnh và thân nhân biết ơn, xã hội ghi nhận. Bệnh viện đã vinh dự đón nhận nhiều huân chương, danh hiệu cao quý của Nhà nước trao tặng như: Huân chương Lao động hạng Nhất, Huân chương Độc lập hạng Ba, Danh hiệu Anh hùng lao động...

Huân chương Lao động hạng Nhất năm 2007

Huân chương Độc lập hạng Ba năm 2012

Anh hùng Lao động năm 2016

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tiếng Việt

1. Bệnh viện Chợ Quán, Lời chỉ dẫn về Bệnh viện Chợ Quán, 1964
2. Trung tâm Bệnh nhiệt đới, 1989.
3. Sở Thông tin Đại Hàn, Vài lời giới thiệu về Trung tâm y khoa Hàn-Việt, *Hình ảnh Đại Hàn*, Số 2, 1974

Tiếng Pháp

4. Grall et H.Reboul, L'assistance Medicale indigene en Indo-Chine, 1907
5. Le médecin inspecteur Clavel des troupes coloniales, L'assistance Medicale indigene en Indo-Chine: Organisation et fonctionnement, Edition: Augustin Challamel, Librairie Maritime & coloniale, 1908.
6. Léopold Pallu, Histoire de l'expédition de Cochinchine en 1861, Paris Librairie L.Hachette et C., 1864.
7. M.A.Didot, Relation médico-chirurgical de L'expédition de Cochinchine en 1861-1862. Edition: Victor Rozier, Librairie de la Medecine, de la Chirurgie et de la Pharmacie, 1865.

Tiếng Anh

8. An Interim report of the Cholera epidemic 20/12/1963 - 30/04/1964 Vietnam, 1964.